

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบกัน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อเรื่องยันต์ซึ่งอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเพื่อทราบความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีการเก็บข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เป็นตำรายันต์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เป็นรายบุคคล และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) แบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) เพื่อทราบพัฒนาการและรูปแบบของยันต์ไทยที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ และภาวะทางสังคมไทย และเพื่อทราบสาระสำคัญของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้ คือ

๑. ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุและประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่มีความเชื่อและความรู้เรื่องยันต์ไทยทั้งผู้ที่เขียนยันต์ ลงยันต์ สักยันต์ ศึกษายันต์ และใช้ยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย

๒.๑ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่มีความเชื่อเรื่องยันต์ ใช้ยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์อย่างใดอย่างหนึ่งที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ด้วยวิธีการดังนี้

๒.๑.๑ สุ่มอย่างง่ายเพื่อเลือกเขตพื้นที่ในการสุ่มตัวอย่างในสัดส่วนร้อยละ ๒๐ จากเขตพื้นที่การปกครองของกรุงเทพมหานครที่มีทั้งหมด ๕๐ เขต ด้วยวิธีการจับสลาก ได้มา ๑๐ เขต ได้แก่ ภาษีเจริญ เขตบางแค บางกอกน้อย พระนคร บางนา สัมพันธวงศ์ ประเวศ บางเขน ดอนเมือง และคันนายาว

๒.๑.๒ แต่ละเขตสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ที่จะตอบแบบสอบถามต้องเข้าเกณฑ์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ๓ ประการ คือ

๒.๑.๒.๑ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

๒.๑.๒.๒ เป็นผู้ที่มีความเชื่อเรื่องยันต์ และใช้ยันต์หรือมียันต์ทั้งที่เป็นผ้ายันต์ เสื้อยันต์ ผ้าประเจียด แผ่นยันต์ ยันต์ที่ปิดกระจกรถยนต์ ยันต์ที่เจิมบ้านหรือรถยนต์ ยันต์ที่สักตามร่างกาย ยันต์และอักขระยันต์ที่ลงตามวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังอย่างใดอย่างหนึ่งไว้บูชา

๒.๑.๒.๓ ใช้หรือบูชายันต์ไทยเท่านั้น

๒.๑.๓ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรยามาเน่ (Yamane. ๑๙๗๓ : ๑๒๕) ค่าความคาดเคลื่อน (Sampling Error) ที่ยอมรับได้กำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น ๙๕% จากประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทั้งหมด ๖,๘๗๒,๐๙๓ คน^๑ ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจึงเท่ากับ ๔๐๐ คน แต่ในการดำเนินการจริง ผู้วิจัยได้เก็บเพิ่มเป็น ๕๐๐ คน โดยแต่ละเขต (๑๐ เขต) สุ่มตัวอย่างเท่ากันเขตละ ๕๐ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ พระภิกษุและประชาชนที่มีความรู้เรื่องยันต์ทั้งที่เป็นผู้เขียนยันต์ ลงยันต์ สักยันต์ และศึกษาเรื่องยันต์ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๖ รูป/คน เป็นพระภิกษุ ๔ รูป ภรรยา ๒ คน ดังนี้

๒.๒.๑ พระเกจิอาจารย์ จำนวน ๒ รูป

๒.๒.๒ อาจารย์ผู้สักยันต์ เป็นพระภิกษุ ๑ รูป ภรรยา ๑ คน

๒.๒.๓ นักวิชาการที่มีความรู้เรื่องยันต์ เป็นพระภิกษุ ๑ รูป ภรรยา ๑ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

๑. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย

^๑ อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (กันยายน ๒๕๕๓) จำนวนประชากร (ก.ย.๒๕๕๓)

๑.๒ ปรีกษาผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการสร้างแบบสอบถามทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

๑.๓ สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔ ข้อ แบ่งออก เป็น ส่วน คือ

๑.๓.๑ ส่วนนำ เป็นส่วนของการชี้แจงวัตถุประสงค์ เนื้อหาของแบบสอบถาม และวิธีการตอบแบบสอบถามเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๓.๒ ส่วนเนื้อหา เป็นส่วนที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดเพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มี ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ จำนวน ๕ ข้อ

ส่วนที่ ๒ ความรู้ ความเข้าใจในสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทย เป็นคำถามที่ระบุคำตอบมี ๙ ข้อ

ส่วนที่ ๓ ความเชื่อในสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทย เป็นคำถามแบบลิเคิทสเกล (Likert scale) มีมาตรวัด ๕ สเกล คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่เชื่อ มีทั้งหมด ๑๐ ข้อ

ส่วนที่ ๔ การใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทย เป็นคำถามแบบลิเคิทสเกล (Likert scale) มีมาตรวัด ๕ สเกล คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่ใช้ มีทั้งหมด ๑๐ ข้อ

๑.๔ นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เพื่อพิจารณา ตรวจสอบข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องครบถ้วน และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินและตรวจสอบ ๔ คน คือ

๑.๔.๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนิจ นิจอมนันต์ชัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดโครงการสวัสดิการสังคมและประชากรศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

๑.๔.๒ อาจารย์ ดร.ภุชงค์ เสนานุช ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาชุมชน และ Policy Studies คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

๑.๔.๓ อาจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร ประธานคณะกรรมการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และ Integrated Science คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

๑.๔.๔ อาจารย์อดิวัฒน์ พรหมาสา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการศึกษาและสถิติเพื่อการวิจัย สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

๑.๕ ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามฉบับร่างตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับทดสอบ

๑.๖ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาจริง จำนวน ๕๐ คน

๑.๗ นำค่าตอบที่ได้ทั้งหมดมาหาความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าแอลฟาเท่ากับ ๐.๘๙๑

๑.๘ นำข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

๑.๙ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงในพื้นที่ทั้ง ๑๐ เขตที่สุ่มได้ด้วยวิธีการจับสลาก เขตละ ๕๐ คน รวมเป็น ๕๐๐ คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

๒. เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยนี้มี ๓ อย่าง คือ

๒.๑ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างคำถามชัดเจนตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยในด้านต่อไปนี้

๒.๑.๑ ด้านรูปแบบและสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย มีคำถาม ๖ ข้อ คือ

๒.๑.๑.๑ ยันต์คืออะไร

๒.๑.๑.๒ ยันต์เกิดจากอะไร

๒.๑.๑.๓ ยันต์ไทยมีมาตั้งแต่สมัยใด

๒.๑.๑.๔ รูปแบบหรือรูปทรงของยันต์เกิดจากอะไร

๒.๑.๑.๕ รูปแบบหรือรูปทรงของยันต์ไทยมีความหมายอย่างไร

๒.๑.๑.๖ รูปแบบของยันต์ไทยที่พัฒนาให้มีความหลากหลายมากขึ้นเกิดจากอะไร

๒.๑.๒ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างยันต์ไทยกับชีวิตและสังคมไทยมีคำถาม ๔ ข้อ คือ

๒.๑.๒.๑ คนส่วนใหญ่ที่มาหาท่านมีความเชื่อเรื่องยันต์อย่างไร

๒.๑.๒.๒ ความกลัวเรื่องใดบ้างที่พบจากผู้ใช้นยันต์

๒.๑.๒.๓ คนส่วนใหญ่ต้องการนำยันต์ไปใช้ในเรื่องใด

๒.๑.๒.๔ ภาวะทางสังคม เช่น เศรษฐกิจไม่ดี ใจผู้ร้ายชุกชุม

โรคระบาด ความไม่สงบสุขในสังคม และภาวะสงคราม

เป็นต้น ทำให้คนใช้นยันต์มากขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร

๒.๑.๓ ด้านสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในยันต์ไทย มีคำถาม ๖ ข้อ คือ

๒.๑.๓.๑ สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาเข้ามาอยู่ในยันต์อย่างไร

๒.๑.๓.๒ อะไรคือจุดมุ่งหมายสำคัญของการนำสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนามาใช้ในยันต์ไทย

๒.๑.๓.๓ ท่านเข้าใจสัญลักษณ์ในยันต์ทั้งหมดหรือไม่

๒.๑.๓.๔ ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องสัญลักษณ์ในยันต์มาจากใคร

๒.๑.๓.๕ คนส่วนใหญ่ที่ใช้นยันต์เข้าใจในสัญลักษณ์ของยันต์หรือไม่

๒.๒.๓.๖ ท่านได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องสัญลักษณ์ในยันต์ให้แก่ผู้ใช้นยันต์หรือไม่ เพราะอะไร

๒.๒ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ซึ่งเป็นแบบสังเกตที่มีโครงสร้าง (Structured Observation) ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อใช้เก็บข้อมูลในพิธีเป่ายันต์เกราะเพชรของพระราชพัฒนโสภณหรือที่ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “หลวงพ่อเนร” (วินัย ญาณวิโร) วัดทุ่งเศรษฐี แขวงดอกไม้ เขตประเวศ ในวันที่ ๑๘-๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต บันทึกข้อมูลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพิธีดังกล่าว ซึ่งมีเรื่องหรือเหตุการณ์ที่จะทำการสังเกตดังนี้

๒.๒.๑ เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับพิธี ได้แก่ ประวัติของผู้ประกอบพิธี ความหมายของยันต์เกราะเพชร ความเชื่อ และสาระสำคัญของพิธีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

๒.๒.๒ การกระทำ หมายถึง รูปแบบพิธีกรรม

๒.๒.๓ แบบแผนของการกระทำ หมายถึง ขั้นตอนของพิธีกรรม

๒.๒.๔ ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมกับความเชื่อ

๒.๒.๕ สภาพสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมของภายในบริเวณที่จัดพิธีกรรม และผู้เข้ามาเข้าร่วมพิธีกรรม

๒.๒.๖ ผลที่เกิดขึ้น หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ประกอบพิธี

๒.๓ เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ เพื่อบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญในพิธีเป่ายันต์เกราะเพชรที่วัดทุ่งเศรษฐี แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้ การหาความเชื่อมั่น และปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้วเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย โดยกระจายแบบสอบถามไปตามเขตต่าง ๆ ที่เลือกสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลากทั้ง ๑๐ เขต ๆ ละ ๕๐ ชุด รวมทั้งสิ้น ๕๐๐ ชุด เพื่อให้เกิดการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้สำหรับผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ๓ ข้อ คือ (๑) ต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษาของกรุงเทพมหานครเท่านั้น (๒) ต้องมีความเชื่อเรื่องยันต์ไทยและใช้ยันต์อย่างใดอย่างหนึ่ง (๓) ยันต์ที่ใช้ต้องเป็นยันต์ไทยเท่านั้น ถ้าไม่เข้าเกณฑ์ทั้ง ๓ ข้อนี้จะไม่เลือกสุ่ม

การดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บเองโดยดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง ๓ ข้ออย่างเคร่งครัด และอีกส่วนหนึ่งมอบหมายให้ตัวแทนเป็นผู้เก็บแทน โดยได้ทำการฝึกอบรมตัวแทนที่จะไปเก็บข้อมูลให้เข้าใจตรงกันและมีมาตรฐานในการทำงานเหมือนกัน ซึ่งได้ย้ำให้ยึดข้อกำหนดของผู้ที่จะตอบแบบสอบถามทั้ง ๓ ข้ออย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างแท้จริง

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านคุณภาพ

๒.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (Documentary Research) ทำโดยการคัดเลือกตำราয়นต์ที่มีเนื้อหาเฉพาะเรื่องที่จะศึกษาเป็นหลัก ๓ เล่ม คือ (๑) ตำรา ๑๐๘ ยันต์ ฉบับสมบูรณ์ (๒) ตำราเพชรรัตน มหายันต์ ๑๐๘ ตำราทั้งสองเล่มนี้เป็นของ อาจารย์อุรคินทร์ วิริยะบูรณะ ผู้ช่วยฝ่ายพิธีพราหมณ์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดย พระราชครูวามเทพมุนี ประมุขพราหมณาจารย์แห่งประเทศไทย (๓) ตำราประชุมมหายันต์ ๑๐๘ ของอาจารย์เทพย์ สวริกบุตรที่ท่านได้รวบรวมยันต์จากคัมภีร์โบราณต่าง ๆ เช่น คัมภีร์วิขุณประกาศ และพระตำรับพิชัยสงคราม เป็นต้น

การคัดเลือกตำราทั้ง ๓ เล่มมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากตำราดังกล่าวได้รวบรวมยันต์ที่โบราณจารย์และพระเกจิอาจารย์นิยมใช้กันมาก นอกจากนี้ยังทำการศึกษาจากตำรายันต์อื่น ๆ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยันต์ วารสาร บทความวิชาการ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนาการของยันต์ไทยที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ ภาวะทางสังคมไทย และเพื่อศึกษาสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย

๒.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ได้ทำการรวบรวมด้วยวิธีการต่อไปนี้

๒.๒.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างชัดเจนกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๖ รูป/คน โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ให้ได้เนื้อหาตรงตามข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วสรุปเป็นผลการสัมภาษณ์ไว้เพื่อเป็นหลักฐาน

๒.๒.๒ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและเป็นการสังเกตแบบมีโครงสร้างในพิธีเป่ายันต์เกราะเพชรของพระราชพัฒนโสภณ (หลวงพ่อนร วินัย ญาณวิโร) วัดทุ่งเศรษฐี แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานครในวันที่ ๑๘-๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำหน้าที่สังเกต บันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบการสังเกต และบันทึกภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะประกอบพิธี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพรรณนา (Descriptive) สรุปผล และหาความสัมพันธ์กับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ได้ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ และความถูกต้องของการตอบแต่ละข้อในแบบสอบถามทุกชุด คัดเลือกเฉพาะที่ครบถ้วน สมบูรณ์ไปบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยทำการแจกแจงความถี่ หาจำนวน และร้อยละของแต่ละคำตอบในแต่ละด้านทั้งด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความเชื่อ และด้านการใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กระทำโดยวิธีการทางด้านมานุษยวิทยาคือ ใช้การพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยการดูความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงปริมาณบางส่วนกับข้อมูลจากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรเพื่อทราบพัฒนาการและรูปแบบของยันต์ไทยที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ และภาวะทางสังคมไทยภายใต้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

